

КАМЕДЫЯ ЮДЗІФІ

П'еса ў 2-х дзеях

А с о б ы:

Ю д з і ф -- маладая габрэйка з Вефуліі, Ж а н ч ы н а, Я н а

А л а ф е р н -- асірыйскі ваявода, М у ж ч ы н а, Ё н

У кожнага чалавека свая праўда
і з іншымі праўдамі яна не сябруе.

Народная мудрасць

Дзея першая

Сцэна першая

На невялікім століку пасярод сцэны ўзвышаецца гіпсавая Галава. За столікам сядзіць М у ж ч ы н а, сумна ўглядаецца ў Галаву. У куце сцэны навалена гара запыленых кніг, карцін, вінілавых płyтаў. Прыхіліўшыся да стосу кніг, спіць Ж а н ч ы н а.

М у ж ч ы н а (*пераводзіць погляд на гледачоў*). Прывітанне! Вы ўсё-ткі прыйшлі? Зрэшты, я вам не дзіўлюся: цікава паглядзець камедыю, у якой галоўнаму герою адсякаюць галаву. Вельмі забаўна. Галаву адсякаюць мне – асірыйскаму ваяводзе Алаферну. Славутая гісторыя. Пэўна, вы бачылі яе на

гравюрах Скарыны, на карцінах Баціцэлі, Рэмбранта, Клімта і іншых мастакоў. Чыталі творы Марціна Опіца, Томаса Мура, Жана Жыраду, а таксама опусы шматлікіх графаманаў, імёны якіх я не хачу называць. Часта маю гісторыю блытаюць з гісторыяй Іяана Хрысціцеля, якому таксама адсеклі галаву. Не разумею, як можна пераблытаць варвара-язычніка і хрысціянскага святога? Можа таму, што і ў ягонай, і ў маёй смерці вінаватыя жанчыны? У ягонай – Ірадыяды з Саламеяй, а ў маёй – самі ведаеце хто.

Жанчына, якая спала, прыхіліўшыся да пастаменту, раптоўна прачынаецца і азіраецца навакол.

Ж а н ч ы н а. Які сёння дзень?

М у ж ч ы н а. 14 ліпеня 2016 года¹. *(Удакладняе)*. Ад нараджэння Хрыстова.

Ж а н ч ы н а. Ты можаш назваць нармальную дату?

М у ж ч ы н а. Трэба прызвычайвацца да сучаснага календара, Юдзіф. 8-га дня месяца тамуза 5777-га года ад стварэння свету, калі ты гэта хочаш ведаць.

Ж а н ч ы н а. Я хачу ведаць, колькі засталася да канца свету. І колькі нам яшчэ пакутваць разам.

М у ж ч ы н а. Чаму ты называеш нашае таварыства пакутай? Мне, напрыклад, прыемна быць з табой разам. У нас ёсць кнігі, карціны, вінілавяя плыты. Пастаў, калі ласка, араторыю Вівальдзі пра маю трагічную смерць, каханая.

Ж а н ч ы н а. Зноў?

М у ж ч ы н а. Ты ж ведаеш, гэта мая ўлюбёная плыта.

Жанчына неахвотна ўстае, знаходзіць сярод кніг і вінілавых плытаў патрэбную і ўключае прайгравальнік. Гучыць фрагмент з араторыі Антонія Вівальдзі “Трыумф Юдзіфі”.

М у ж ч ы н а *(да гледачоў)*. Спачатку я крыўдаваў на яе за сваю ганебную смерць. Але за пару тысячагоддзяў пакуль мы знаходзімся *тут*, перадумаў.

¹ У залежнасці ад дня паказу спектакля дата змяняецца.

Урэшце, гэта ж яна, Юдзіф, зрабіла мяне бессмяротным. Хто зараз памятае імёны асірыйскіх палкаводцаў, якія былі да мяне і пасля мяне, хто памятае імёны нашых цароў і нават нашых багоў, а імя Алаферна, па-здрадніцку забітага габрэйкай Юдзіф, ведае кожны культурны чалавек. (*Углядаецца ў твары гледачоў*). Я спадзяюся, тут сабраліся культурныя людзі?

Ж а н ч ы н а (*да Мужчыны*). Чым мы будзем займацца сёння?

М у ж ч ы н а. Пачытай мне ўслых адзін з раманаў.

Ж а н ч ы н а. Я стамілася чытаць. Ва ўсіх раманах той самы сюжэт і ты ведаеш яго на памяць.

М у ж ч ы н а. Можам уявіць сабе візіт у карцінную галерэю. Ты развесіш карціны...

Ж а н ч ы н а. Не. На ўсіх карцінах намаляваны тыя самыя персанажы.

М у ж ч ы н а. Тады будзем слухаць музыку.

Жанчына рашуча выключае прайгравальнік.

М у ж ч ы н а (*нясмела*). Не хочаш “Трыумф Юдзіфі” Вівальдзі, можна “Перамогу Юдзіфі” Скарлаці.

Жанчына заціскае рукамі вушы.

М у ж ч ы н а. Што ж, можам проста памаўчаць.

Ж а н ч ы н а (*апускае рукі*). Я стамілася маўчаць... Які сёння дзень?

М у ж ч ы н а. Я табе ўжо казаў.

Ж а н ч ы н а. А колькі засталася да канца свету? Да Богага Суда?

М у ж ч ы н а (*паныла*). Невядома, які будзе вырак, Юдзіф. І які Бог нас будзе судзіць: твой, мой, а, можа, іхні? А *тут* у нас ёсць кнігі, карціны, вінілавяныя платы. Ёсць мы.

Ж а н ч ы н а. Я не магу больш чакаць. Давай яшчэ раз паспрабуем, Алаферн.

М у ж ч ы н а. Што паспрабуем?

Ж а н ч ы н а. Знайсці выйсце. Зразумець: чаму мы тут, разам?

М у ж ч ы н а. Варвар-язычнік і праведная іудзейка... Не трэба, каханая. Мы зноў заблытаемся і ты будзеш плакаць.

Ж а н ч ы н а. Апошні раз, я прашу цябе. З самага пачатку.

М у ж ч ы н а (*уздыхае*). Зноў апошні?.. Добра... Пачынай.

Ж а н ч ы н а. Не, пачынай ты. Шчыра. Скажы, чаму ты, медыец, прывёў асірыйскае войска пад сцены майго горада?

М у ж ч ы н а (*да глядачоў*). Я забыўся вас папярэдзіць, шаноўныя. Слова “камедыя” на афішы спектакля зусім не азначае таго, што вас чакае смешнае прадстаўленне. У часы Шэкспіра, якога я лічу узорам для наслідавання, камедыяй называліся п’есы са шчаслівым фіналам. Напрыклад: “Камедыя пра ахвяру Аўраама”, “Камедыя пра няплоднасць святой Ганны”, “Камедыя пра пакуты Хрыста”. Зрэшты і тут мяне агортвае сумнеў. Аўраам не прынёс-такі ў ахвяру свайго сына, Ганна ўрэшце зацяжарыла, а Хрыстос уваскрос. Чым на іх фоне магу пахваліцца я?

Сцэна другая

Ё н і Я н а распавядаюць гісторыю, якая здарылася амаль тры тысячы гадоў назад. Магчыма, гэта робяць у сваім уяўленні Г а л а в а і Ж а н ч ы н а, магчыма – А л а ф е р н і Ю д з і ф, а магчыма проста два акцёры-апаведальнікі. Дэкарацыі могуць быць як у шатры Алаферна. Напэўна прыдасца столік, гляк з віном і два келіхі.

Ё н (*урачыста*). На васьмнаццатым годзе свайго панавання асірыйскі цар Навахуданосар абвясціў сябе богам на зямлі. І выклікаў да сябе ваяводу Алаферна, які паходзіў з медыйцаў, і загадаў весці асірыйскае войска на тыя народы, якія яму не скарыліся і не прызналі ягонай боскасці.

Я н а. Якое нахабства! Учора яшчэ піў, гуляў, распуснічаў, а сёння ён – Бог. (*Скептычна*). Тыповы мужчына.

Ё н. І ўзяў Алаферн сто дваццаць тысяч пешых воінаў і дваццаць тысяч конніцы і павёў іх на Сідон і Суру, Аскалон і Газу, Мааб і Самарыю. І заваяваўшы гэтыя краіны, прымусіў жыхароў адмовіцца ад сваіх ранейшых багоў і шанаваць Навахуданосара.

Я н а. І толькі маленькая Іудзея аказала асірыйскаму войску належнае супраціўленне. Адзіную горную дарогу да Ерусаліму пільнавала крэпасць Вефулія і яе абаронцы пакляліся згінуць, але не пусціць ворага ўглыб краіны.

Ё н *(паціскае плячыма)*. Войска Алаферна у дваццаць разоў перавышала гарнізон Вефуліі.

Я н а. Але побач з мужамі на сценах крэпасці занялі месца жанчыны. Яны гатовы былі кідаць камяні ў захопнікаў, ліць на іх галовы гарачую смалу, а найбольшай адвагай вылучалася ўдава Юдзіф, якая натхняла сваім прыкладам іншых.

Ё н. Толькі Алаферн не збіраўся браць Вефулію штурмам і траціць пад сценамі сваіх лепшых жаўнераў. *(Сядае за столік і налівае ў келіх віна)*. Не паверыце – адзіная крыніца, з якой жыхары горада бралі ваду, аказалася па-за сценамі крэпасці. Алаферн разбіў лагер ля крыніцы і стаў чакаць, пакуль у абаронцаў скончацца запасы вады і яны самі здадуцца на ласку пераможцаў. *(Пацягвае віно)*.

Я н а. Праз тыдзень вада ў гарадскіх цыстэрнах скончылася, Людзі сталі траціць сілы і прасіць, каб старэйшыны здалі горад асірыйцам. Яны казалі: “Хай лепш нас заб’юць, а нашых дзяцей забяруць у палон, чым бачыць, як дзеці паміраюць ад смагі на нашых вачах”.

Ё н. Лагічна. Праўда, Алаферн не збіраўся аказваць ім літасці.

Я н а. І прыйшлі старэйшыны да ўдавы Юдзіф, якая славілася сваёй мудрасцю, праведнасцю і да яе адзінай прамаўляў Бог, і спыталіся: “Што нам рабіць?”

Ё н *(скептычна)*. Старэйшыны горада прыйшлі параіцца з жанчынай? Больш не было з кім?

Я н а. Але з ёй размаўляў Бог! З адзінай асобай у горадзе!

Ё н *(скептычна)*. А хто тыя размовы чуў?

Я н а *(не слухаючы)*. “На цябе наша апошняя надзея, сястра”, -- казалі старэйшыны Юдзіфі. – Памаліся Богу: можа, здарыцца цуд і ён варатуе нас з бяды. Інакш дзевяццацца здаць горад асірыйцам”. І малілася Юдзіф да Бога, а потым адказала старэйшынам: “Так, цуд здарыцца. Не здавайце горад чатыры дні, а на пяты дзень войска Алаферна будзе разбіта. Больш нічога вам пакуль сказаць не магу”. Узрадаваная старэйшыны адыйшлі, а Юдзіф апранула свой найлепшы строй, начапіла найпрыгажэйшыя завушніцы, пярсцёнкі, бранзалеткі, нацерлася духмянымі алейкамі і, узяўшы з сабой служку, адправілася ў асірыйскі лагер.

Ё н. Выградзілася як навагодняя ёлка... А служка ёй была навошта? Не памятаю я ніякай служкі.

Я н а. Не важна. У любым выпадку служка не вінаватая. Юдзіф не пасвяціла яе ў свае планы.

Ё н. Значыць у яе ўжо былі *канкрэтныя планы*? Яшчэ да таго, як яна прыйшла ў асірыйскі лагер?

Я н а. Не, спачатку канкрэтных планаў не было. Была толькі малітва, якую Юдзіф паўтарала ўсю дарогу. (*Моліцца*).

Пане Божа, мой уладар,
і ўладар маіх продкаў,
Выслухай маю малітву,
малітву слабой жанчыны,
і дапамажы перамагчы асірыйцаў!
Сабралася іх тысяча тысяч
супраць жменькі Твайго народа,
апанавала іх пыха і бязмежная вера ў сілу
жалезных мячоў і копій.
Але Твая сіла -- не ў колькасці мячоў і копій,
а ў справядлівасці і ласцы,
Твая сіла – у вернасці і адвазе
тваіх сыноў і дачок,
якім ты даруеш перамогу:
слабых над моцнымі,
праведных над ганарлівымі! ..

Ё н (*нецяярліва*). Ты чула маё пытанне, дачка Іудзеі?

Я н а (*ачуняўшы*). Што, пане?

Ё н. Назаві сваё імя, і скажы, чаму ты прыйшла ноччу ў наш лагер і патрывожыла сон вярхоўнага ваяводы?

Я н а. Я – Юдзіф, дачка Мерарыя, сына Оксы, які быў сынам Елкіі... І я прыйшла, каб дапамагчы табе ўзяць Вефулію.

Ё н. Якім чынам слабая жанчына можа дапамагчы ваяводзе двухсоттысячнага войска?

Я н а. Ці ведаеш ты, мой пане, што іудзеі – выбраны народ і Бог заўсёды даруе нам перамогу над любым ворагам?

Ё н. Я чуў такую плётку, але не вельмі веру ў яе.

Я н а. Гэта чыстая праўда. Але пры адной умове – калі мой народ не зграшыць супраць Бога. На жаль, так сталася... Я – вешчка, і ўчора я пачула голас, што Божаю цярпенню прыйшоў канец і Ён рыхтуе пагібель для Вефулію і ўсёй Іудзеі. Бог аддасць мой народ на расправу твайму войску. У прызначаны час Бог адыме ў сыноў Іудзеі сілу, яны не змогуць ані ўзняць меч, ані кінуць дзіду, ані нацягнуць цеціву лука. Ты з трыумфам увойдзеш у Вефулію, а потым і ў Ерусалім, не страціўшы аніводнага жаўнера.

Ё н. І не шкада табе сваіх суайчыннікаў, дачка Іудзеі?

Я н а. Я выконваю волю свайго Бога.

Ё н (*разглядае Юдзіф і міжволі пачынае любавання яе прыгожым абліччам, тонкім станам*). І раптам зразумеў Алаферн, што вельмі падабаецца яму гэтая жанчына і што калі б яны сустрэліся ў іншых абставінах... (*Рашуча абрывае сваю думку*). Добра... Юдзіф. Я паверу табе. Табе выдзеляць асобны шацёр, дадуць найлепшую ежу і віно, ніводны жаўнер не асмеліцца ўчыніць табе крыўду. Толькі... Пакуль твой Бог не падасць знак, ты будзеш кожнага дня прыходзіць да мяне ў шацёр і мяне бавіць. Разумееш, падчас аблогі ў лагеры – страшэнная нуда. Ты ўмееш танчыць, Юдзіф?

Я н а. Не, але я ўмею спяваць і расказваць цікавыя гісторыі.

Ё н. Што ж, будзеш спяваць і расказваць.

Я н а. І раптам зразумела Юдзіф, што зусім не страшны асірыйскі ваявода Алаферн, а, наадварот, на дзіва прыгожы і шляхетны мужчына, і калі б ён не быў яе ворагам, яна магла б... (*Рашуча абрывае сваю думку*). Тры дні прыходзіла Юдзіф у шацёр да Алаферна і спявала яму і раскавала розныя гісторыі.

Ё н. І былі прыемныя яму гэтыя сустрэчы і зусім не хвалявала ваяводу тое, што іудзейскі Бог усё не падаваў знаку на захоп Вефуліі.

Я н а. А на чацвёрты дзень, ідучы ў шацёр Алаферна, Юдзіф адчула, што ўсё-ткі закахалася як апошняя дурніца! І апанавала яе страшэнная роспач і сорам. Там, у Вефуліі, паміралі ад смагі яе браты і сёстры. Калі яна не адважыцца, старэйшыны здадуць Вефулію. Пачнецца разня, гвалты, а потым асірыйскае войска хлыне на Ерусалім...

Ё н (*падыходзіць і абдымае яе*). Я рады цябе зноў бачыць, Юдзіф! Хто б мог падумаць, што гэтыя тры дні стануцца такімі шчаслівымі? А могуць быць яшчэ шчаслівейшымі. Сёння я загадаў наладзіць пір для ўсяго войска. У твой гонар, Юдзіф. (*Хоча абняць Я е*). Якая ты прыгожая!

Я н а (*вызвалаяецца з абдымкаў*). Хіба мала ў цябе было прыгожах каханак, Алаферн? Медыек, асірыек, егіпцянак...

Ё н. Шмат, але іхняя прыгажосць – як багатыя строі, якія з прыемнасцю апранаеш, а потым складваеш у кафар і забываешся пра іх. Ты – іншая, Юдзіф. Калі ты ўпершыню ўвайшла ў мой шацёр, нібы маланка працяла неба, у паветры запахла навльніцай. Ты прыцягваеш мяне і, адначасова, адштурхоўваеш. У табе тоіцца нейкая небяспека, нейкая таямніца...

Я н а.. А цябе небяспека натхняе. Ты бавішся са мной як котка з мышкай.

Ё н. Ты спявала для мяне песні, расказвала пра сваё дзяцінства і замужаства, пра свае вінаграднікі і аліўкавы сад, якія ты так любіш. І мая душа прыляпілася да тваёй душы...

Я н а. А ты раскажаў мне пра сваю маленькую радзіму, як ты стаў заложнікам пры асірыйскім двары, пра інтрыгі, перавароты, пра ваенныя выправы і перамогі, якія прынеслі табе славу... І маё цела пацягнулася да твайго цела...

Ё н. Юдзіф, мы падыйшлі з табой да рысы, за якой нас чакае нешта вялікае. Але чамусьці баімся пераступіць гэтую рысу. Я не магу цябе няволіць. Але, павер мне, нашая сустрэча была непазбежная як смерць, гэта падарунак багоў, фатум. (*Налівае сабе і Ёй віна ў кубкі.*) Пасля таго, як я выканаю загад Навахуданосара, я забяру цябе ў Нінею, мы будзем жыць з табой шчасліва ў шыкоўным палацы.

Я н а. Не, Алаферн. Я не змагу быць шчасліваю без сваіх вінаграднікаў і аліўкавых дрэў, без маленькай Вефуліі і святога Ерусаліма. Калі іх не стане, не стане і мяне.

Ё н. Ну, хочаш, я не буду разбураць Вефуліі і Ерусалім і дарую жыццё ўсім тваім суайчыннікам?

Я н а (*уражаная*). Такое магчыма?

Ё н (*паціскае плячыма*). Чаму не? (*Жартаўліва*). Можа, твой Бог перадумаў караць свой народ і таму каторы дзень не адзваецца?

Я н а. Але калі мой Бог праявіць літасць ці праявіць яе цар Навахуданосар? (*Заклапочана*). Што будзе з табой, калі ты павернеш войска і з'явішся да цара, не заваяваўшы Іудзею?

Ё н. А чаму ты вырашыла, што я павярну войска? Я ўчыню з Іудзеяй тое, што ўчыніў з Маабам: увайду ў Вефулію і Ерусалім, але не буду разбураць гарады і выразаць жыхароў. Проста пакіну там свае гарнізоны і прымушу жыхароў

паклянцяца Навахуданосару як Богу. Цар будзе задаволены.

Я н а (*у адчай*). Але гэта немагчыма!

Ё н (*не слухаючы*). Праўда, будуць незадаволеныя мае жаўнеры, якім пасля доўгай асады хочацца выпусціць пар і пажывіцца здабычай. Але я аддам ім сваю долю здабычы з заваяваных раней гарадоў.

Я н а. Ты нічога не зразумеў, Алаферн! Ні я, ні мой народ ніколі не адмовімся ад свайго Бога і не прызнаем богам Навахуданосара!

Ё н. Але чаму?! Вы захаваеце жыццё, захаваеце свае гарады, краіну! Навахуданосары прыходзяць і сыходзяць, нават Асірыйская імперыя не вечная. Думаеш, мне прыемна называць Навахуданосара богам? Успрымайце гэта як часовы манеўр!

Я н а. Нельга манеўраваць тысячы гадоў. Калі б мой народ хоць раз адмовіўся ад свайго Бога, то даўно знік бы, як ручай у пясках пустыні.

Ё н. Твой Бог самалюбны і жорсткі, Юдзіф! Хіба добры Бог вынішчаў бы свой выбраны народ, хіба загадаў бы слабой жанчыне ісці ў лагер ворагаў?

Я н а. Давай не будзем спрачацца на тэалагічныя тэмы, а то яшчэ пасварымся... Налі нам лепш віна.

Ё н (*апамятаўшыся*). І сапраўды. (*Налівае ў кубкі віна*).

Я н а. Ты сказаў, што мы падыйшлі з табой да рысы, за якой нас чакае нешта вялікае. Мы будзем піць віно, я буду спяваць для цябе, і, можа, нарэшце, адважуся.

Ё н. Няхай так станецца!

Ё н выпівае віно, а Я н а пачынае ціха спяваць.

Я н а (*спявае*). Я начамі на ложку шукала

каханага сэрца майго,
я шукала яго, не знайшла.
Устану, і горад увесь абыду,
па вуліцах і завулках,
шукацьму таго,
каго сэрцам кахаю,
я шукала яго, не знайшла.
Сустрэлі мяне вартавыя,

што па горадзе йшлі дазорам:
“Ці бачылі вы, каго сэрцам кахаю?”
Толькі я іх мінула,
як знайшла, каго сэрцам кахаю;
прывяла ў дом сваёй маці,
у свяцёлку роднае маці сваёй²...

Дзея другая

Сцэна трэцяя

На сцэне насупраць адзін аднаго стаяць Мужчына і Жанчына ў пагрозлівых позах. Валасы на галаве Мужчыны ўскудлачаны, вочы шалёна гараць. Жанчына стаіць з узнятымі ўгору рукамі.

На заднім плане ўзвышаецца гара запыленых кніг, карцін, вінілавых плятаў, якая стала яшчэ большай.

Мужчына. Сука! Забіць спячага чалавека, адсекчы яму галаву як барану!

Жанчына. Жарабец! Ты пяліўся на мяне з першай сустрэчы, адно было табе ў галаве, як зацягнуць мяне ў ложак!

Мужчына. Ты ўвесь час хлусіла мне. Ніводнага слова праўды я не пачуў з тваіх вуснаў!

Мужчына. А ты пагражаў мне і страшыў, што выражыш увесь мой народ!

Мужчына. Ён таго заслугоўваў, твой народ, калі нарадзіў такую яхідну, як ты! Меў рацыю Гітлер, калі казаў, што характар Юдзіфі ўвасабляе найгоршыя рысы габрэйскай нацыі!

Жанчына. Антысеміт чортаў!

Мужчына. Сіяністка саматужная! Хто выхваляўся, што прысвячае свой подзвіг узвышэнню Іудзеі?

² Фрагмент “Песні песняў” у перакладзе Васіля Сёмухі.

Ж а н ч ы н а. А ты – дэгенерат! Ты здрадзіў свайму народу, і, як шакал, пабег лізаць лапы асірыйскаму тыгру.

М у ж ч ы н а. Так, бо меў галаву на плячах і не спрабаваў затрымаць лакаматыў гісторыі, але ўскочыў на хаду ў цягнік і паехаў у патрэбным кірунку.

Ж а н ч ы н а. З-за такіх канфармістаў як ты, уся гісторыя рушыла ў памылковым кірунку і хутка зваліцца пад адхон! Забыўся, якую разню ўчыніла твая армія ў Сідоне і Суры, у Аскалоне і Газе?

М у ж ч ы н а. Не, гісторыя зваліцца пад адхон з-за такіх як ты! Ты была першаю тэрарысткай у свеце і ўсе рэвалюцыянеры, фашысты, ісламісты – твае ўдзячныя паслядоўнікі. Тваё імя напісана на іх сцягах!

Ж а н ч ы н а. Няпраўда! Я не ўзрывала нявінных дзяцей і жанчын, я забіла ўзброенага ворага, каб дзяцей і жанчын выратаваць ад смерці.

М у ж ч ы н а (*абурана*). Узброенага? Якога ты зацягнула ў ложак і напаіла да бяспамяцтва віном?

Ж а н ч ы н а. А што мне было рабіць: на двубой цябе вылікаць? Я карысталася той зброяй, якую мела і ўчыніла так, як загадаў мне Бог!

М у ж ч ы н а. А ты ўпэўнена, што гэта быў Бог? А, можа, Д'ябал? А, можа, ўвогуле не было ніякага Голасу Адтуль, толькі твае хворыя амбіцыі ды трызненні?

Ж а н ч ы н а раптам нерухомее, а потым бязвольна асоўваецца на падлогу.

М у ж ч ы н а (*пагардліва*). Бог загадаў ёй ратаваць Айчыну... Жанна Д'арк знайшлася!

Ж а н ч ы н а не адказвае.

М у ж ч ы н а (*не можа супакоіцца*). Што маўчыш? А, можа, цябе ўвогуле ніколі не існавала і Марцін Лютэр меў рацыю, назваўшы гісторыю Юдзіфі паэтычнай выдумкай?

Ж а н ч ы н а плача.

М у ж ч ы н а. Ну, вось, зноў слёзы. Навошты было ўсё раскручваць ад пачатку? Я ж казаў, чым гэта скончыцца.

Ж а н ч ы н а (*узнімае вочы*). Так, не было ніякага Голасу. Я схлусіла.

М у ж ч ы н а (*не разумее*). Ты пра што?

Ж а н ч ы н а (*скрозь слёзы*). Яны прыйшлі да мяне і сказалі: “На цябе наша апошняя надзея. Памаліся Богу: можа, здарыцца цуд і ён варатуе нас з бяды?” А Бог маўчаў, ён даўно ўжо не размаўляў са мной. А яны чакалі. Паміралі ад смагі і голаду. І я не вытрымала. Сказала, што чула Голас і здарыцца Божы цуд, які варатуе Іудзею. І зрабіла тое, што зрабіла.

М у ж ч ы н а. Вось дык сюрпрыз...

Ж а н ч ы н а. Можа, таму мы цяпер *тут*. Разам. Прабач.

М у ж ч ы н а (*прымірэнча*). Я ўжо казаў, што больш не крыўдую. Мне прыемнае тваё таварыства. У нас ёсць кнігі, карціны, вінілавая плыты...

Ж а н ч ы н а (*вінавата*). Хочаш, я пачытаю табе ўслых?

М у ж ч ы н а. Давай. Можа, з’явілася пра нас нешта новае?

Ж а н ч ы н а выбірае з груды кніг невялікую кніжачку ў каляровай вокладцы, адкрывае наўгад і зачытвае ўрываек.

Ж а н ч ы н а. Надар Джын. “Пять повестей о суете”: “За этим она к нему и метнулась: крутит ему яйца во имя родного Петхаина. Крутила ночь, две, а когда генерал приустал, чик – и снесла Олохрену кочан. Это ведь тоже радость: свалить в корзинку кочан! Прибежала с корзинкой в свой Петхаин и потребовала прописки прямо в Библии: я, мол, послужила родному народу! Но ведь никто ж не подглядывал, как послужила-то! И никто не знает – почему послужила-то!”

М у ж ч ы н а. Хопіць! Змоўч!

Доўгая паўза.

М у ж ч ы н а (*нерашуча*). Можа, пачытаць класіку? Ахматаву, Гумілёва?

М у ж ч ы н а. Класіку ўсе ведаюць на памяць. У школе вучаць. (*Да гледачоў*). Ведаеце, хто напісаў: “понеже от прирожения звери, ходящие в пустыни, знают ямы своя; птицы, летающие по въздуху, ведають гнезда своя; рыбы, плавающие по морю и в реках, чуютъ виры своя; пчелы и тым подобныя бороняць ульев своих, -- тако ж и люди, игде зародилися и ускормлены суть по бозе, к тому месту великую ласку имають”? Гэта пра яе... (*Да Жанчыны*). Пастаў

лепш музыку, каханая. Араторыю Вівальдзі “Трыумф Юдзіфі”.

Ж а н ч ы н а (*усміхаецца*). Зноў?

М у ж ч ы н а (*задаволена*). Ты ж ведаеш, гэта мая ўлюбёная плыта.

Ж а н ч ы н а знаходзіць сярод вінілавых пласцінак патрэбную і ўключае прайгравальнік. Гучыць арыя Вандроўніка з араторыі Антонія Вівальдзі “Трыумф Юдзіфі”.

Сцэна чацвёртая

На сцэне засталася толькі Я н а, якая распавядае заканчэнне гісторыі Юдзіфі.

Я н а. Калі раніцай пятага дня вярнулася Юдзіф у Вефулію, збегліся ўсе жыхары горада, бо ўжо не спадзяваліся пабачыць яе жывой. Юдзіф дастала з торбы галаву Алаферна і сказала: “Забіў яго ўсемагутны Бог маёй слабой рукою”. І насадзілі яны галаву Алаферна на дзіду і рушылі адважна на лагер асірыйцаў. Ubачыўшы галаву свайго забітага ваяводы, асірыйцы злякаліся і кінуліся ўцякаць, а іудзеі гналіся за імі і забівалі на ўсіх дарогах і сцежках. І загінула ў той дзень восемдзсят тысяч асірыйцаў, а сыны Іудзеі, захапіўшы багатую здабычу, святкавалі перамогу. Усё, канец гісторыі. (*Хоча пакінуць сцэну*).

На сцэну выходзіць Ё н.

Ё н. Пачакай, не сыходзь. Ты павінна расказаць, пра тое, як Юдзіф жыла далей і як яна памерла.

Я н а. Навошта?

Ё н. Такое правіла.

Я н а. Жыла сабе ў спакоі і самоце. Нікога не чапала, нікога больш не забіла. Не захацела выходзіць замуж, хоць ёй і прапаноўвалі.

Ё н. А пра ліст святара Іякіма не раскажаш?

Я н а. Не хачу.

Ё н. Тады раскажу я. Вельмі павучальная гісторыя. Адночы прыйшлі да Юдзіф старэйшыны горада і сказалі: “Будзь бласлаўёна, сястра, выбранніца Бога і гонар нашага народу! Мы напісалі ліст да вярхоўнага святара Іякіма ў Ерусалім з просьбай прызнаць цябе святой праведніцай і ўключыць гісторыю пра твой подзвіг у кананічныя кнігі Танаху”.

Я н а. Навошта яны пісалі? Хто іх прасіў?

Ё н. У знак удзячнасці жыхароў Вефуліі. Для горада вялікі гонар мець сярод ураджэнцаў святога праведніка. Асабліва для такога маленькага горада як Вефулія. Старэйшынам, здавалася, што ты цалкам заслугоўваеш гэтае званне. І вось, нарэшце, прыйшоў адказ з Ерусаліма. Спецыяльная камісія вучоных мужоў разглядала тваю справу і прыйшла да высновы, што ты не заслугоўваеш звання святой праведніцы. (*Зазірае ў ліст Іякіма*). Па-першае, ты мусіла хлусіць асірыйцам наконт сваіх намераў і планаў Бога. Па-другое, ты спакушала Алаферна сваім выглядам і салодкімі словамі. Па-трэцяе, ты заставалася з ім сам-на-сам і ніхто не ведае, што адбылося паміж вамі ў шатры. Па-чацвёртае, ты ўсёткі забіла спячага чалавека... І так далей. Што да гісторыі пра твой подзвіг, яе не ўключаць у святыя кнігі Танаху, але дазваляць іудзеям чытаць як апокрыф.

Я н а. Прашу вас, пакіньце мяне, я хачу толькі цішыні і спакою!

Ё н. І яны пакінулі цябе назаўсёды, праўда? Жыхары горада былі ўдзячныя табе за выратаванне, але больш не прыходзілі пытацца парадаў і перадаць іхнія просьбы Богу. Ты таксама рэдка выходзіла з дому, і так самотніцай пражыла 105 гадоў... Доўгае жыццё – гэта ўзнагарода ці пакаранне?

Я н а. Прашу, не трывож мяне!

Ё н. Я толькі хацеў табе яшчэ сказаць. Хацеў, каб ты ведала... Напярэдадні той апошняй ночы да Алаферна прыйшоў ягоны дарадца і патрабаваў, каб цябе пакаралі смерцю як лазутчыцу. Асірыйскія шпегі данеслі, што ўся Вефулія чакае цуду, які абяцала ўдава Юдзіф. Навошта рызыкаваць? Але Алаферн не згадзіўся і выгнаў дарадцу прэч. Бо ён цалкам даверыўся табе, Юдзіф. І шчыра цябе пакахаў...

Я н а (*ціха*). Я ведаю.

Ё н. Паціскае плячыма і адыходзіць. Я н а доўга стаіць нерухома і ўглядаецца некуды ў далеч. Паступова перад яе вачыма ўсплывае відзеж: ці то ўспамін пра былое, ці то кара пра няздзейсненае. Яна бачыць сябе ў шатры А л а

ф е р н а, з адзіным мужчынам, якога пакахала ў сваім жыцці. Шчаслівая Ю д з і ф
сядзіць на ложку, радасны А л а ф е р н ляжыць, паклаўшы галаву ёй на калені.

А л а ф е р н. Вось я і сустрэў цябе, выбранніца мая.

Ю д з і ф. І я сустрэла цябе, выбраннік мой.

А л а ф е р н. І мая душа прыляпілася да тваёй душы.

Ю д з і ф. А маё цела прыляпілася да твайго цела.

А л а ф е р н. Нашая сустрэча была непазбежная як смерць...

Ю д з і ф. Наше каханне будзе доўгае як жыццё ...³

З а с л о н а

³ А, магчыма, ніякага відзежа Я н а і не ўбачыла, а проста пачула песню, якая даносілася аднекуль
здалёк:

Я начамі на ложку шукала
каханага сэрца майго,
я шукала яго, не знайшла.
Устану, і горад увесь абыду,
па вуліцах і завулках,
шукацьму таго,
каго сэрцам кахаю,
я шукала яго, не знайшла...